

Roślinne krajobrazy

Roślinne krajobrazy wojny w Ukrainie

Z radością informujemy, że dr **Iwa Kołodziejska** z IEiAK UW otrzymała grant Opus NCN na projekt pt. **„Roślinne krajobrazy wojny w Ukrainie. Odporność, zaradność, solastalgia, dyskursy narodotwórcze”**. Serdecznie gratulujemy!

Więcej o projekcie:

Wojny nie dotyczą wyłącznie ludzi, dotyczą też ekosystemów, zmuszeni przez okoliczności biorą w nich również udział aktorzy inni niż ludzie. Czas bardziej powszechnego zainteresowania humanistyki i nauk społecznych relacjami z innymi niż ludzcy aktorami w tym roślinami, mówienie o etnografiach wielogatunkowych, czy zwrocie ontologicznym splata się w czasie z trwającą od 2014 roku wojną w Ukrainie. Niemniej obecność aktorów innych niż ludzie w dyskursach o tej wojnie bardzo się nasiliła dopiero razem z pełno-skalową inwazją rozpoczętą 24.02.2022 roku. Od tego momentu kwestia zniszczonego środowiska stała się powszechnie dyskutowanym tematem w mediach, zarówno tych tradycyjnych jak i społeczno-ciowych. Memy z arbuzami z Chersonia, czy wiadomymi z Melitopolu krężyły w Internecie wraz z postami opisującymi ekocyd spowodowany przez rosyjską armię, zwłaszcza po wysadzeniu tamy w Nowej Kachowce (06.06.2023). Na ulicach ukraińskich miast pojawiły się plakaty przedstawiające żołnierzy i żołnierki z uratowanymi psami i kotami. Zdjęcia i filmy pokazujące uciekające rodziny ze swoimi zwierzętami i roślinami domowymi, czy opowieści pracowniczek Narodowego Ogród Botaniczny Ukrainy im. M. Hryszki w Kijowie o ratowaniu roślin w czasie oblężenia miasta opisywane przez dziennikarzy, przyciągnęły uwagę całego świata.

Celem projektu jest analiza splotów interakcji ludzko-roślinnych podczas wojny na Ukrainie, ze szczególnym uwzględnieniem solastalii (tęsknoty za utraconym lub zniszczonym krajobrazem), ludzkiej odporności i zaradności oraz dyskursów narodotwórczych. Jak postrzega się niszczenie środowiska przez działania wojenne? Czy wojna wywołuje nostalgię za zniszczonym lub utraconym środowiskiem? Jak relacje z innymi niż ludzie członekami ekosystemów wpływają na ludzką wytrzymałość i odporność? Jak, pochodząca z różnych źródeł, wiedza o spowodowanym wojną zniszczeniu środowiska odbija się w codziennych praktykach, dyskursach oraz ludzkich

strategiach i taktykach przetrwania? Jaka jest obecnie rola relacji z roślinami w dyskursach narodotwórczych? To najistotniejsze pytania, na które zespół badaczek i badaczy będzie się starał odpowiedzieć.

Ogromnie ważnym kontekstem dla tych badań jest różnorodność ekologiczna Ukrainy rozciągająca się od stepów na wschodzie do lasów bukowych na Zakarpaciu (zachód kraju). Badania zostaną przeprowadzone wśród osób, które doświadczyły zmian środowiskowych spowodowanych wojną, i które uciekły ze swoich ekosystemów (na przykład stepowych) na Zakarpacie stając się wewnętrżnie przesiedlonymi; a także wśród tych, których ekosystemy nie zostały bezpośrednio dotknięte wojną, ale mają one zapośredniczone doświadczenie zniszczenia, zarówno poprzez kontakty z przesiedleńcami wewnętrznymi, jak i za pośrednictwem mediów. Celem projektu jest zestawienie ze sobą wszystkich tych doświadczeń, dyskursów i praktyk oraz odpowiedź (przy użyciu metod z pogranicza różnych nurtów antropologii oraz nauk przyrodniczych) na pytanie o charakter tych relacji.

W związku z tym, że wojna jest trwającym procesem, ludzie i rośliny przemieszczają się, wytwarzają nowe znaczenia, a kolejne następstwa po sobie zdarzenia nakładają się na siebie zacierając i zmieniając znaczenia wcześniejszych wydarzeń, jest tak ważne by te badania były prowadzone również w czasie, gdy to się wydarza, a nie tylko w jakiejś powojennej przyszłości.

Jako że relacje między różnymi taksonami (na przykład między ludźmi i gatunkami roślin), jak również ekocyd są tematami zajmującymi różnych ukraińskich artystów, jak na przykład Alevtina Kakhidze, nawiązanie współpracy z takimi osobami będzie istotną częścią działań przygotowawczych w projekcie. Współpraca ta ma na celu współtworzenie działań artystycznych wspólnie z uczestnikami badań; kulminacja tego procesu nastąpi podczas ostatniego wyjazdu badawczego. Współprojektowanie działania artystycznego powiązanego z roślinnymi krajobrazami wojny, wymyślonego przez wszystkich współuczestników, jest integralną częścią projektu badawczego i potencjalnie da korzyści wszystkim współtwórcom oraz poszerzy pole badań, dając mu całkowicie odmienną perspektywę. Do pewnego stopnia zabezpieczy też przed ryzykiem westplainingu (zbitka wyrazowa West i explaining).

Inspiracją dla niniejszego projektu były wcześniejsze badania kierowniczkii projektu nad relacjami między roślinami i ludźmi w Ukrainie oraz jej osobiste doświadczenia zdobyte w trakcie wyjazdów z pomocą humanitarną do Ukrainy. Projekt rozwija etnografię wielogatunkową i znacznie poszerza naszą wiedzę o relacjach między ludźmi i innymi gatunkami w warunkach trwałego przesiedlenia i wojny. Projekt wykorzystuje nowe metodologie związane ze zwrotem relacyjnym w badaniach i antropologii zaangażowanej opartej na współdziałaniu z badanymi. W wyniku tych badań teorie o międzygatunkowych relacjach zyskają bardziej praktyczny wymiar.

Adres URL źródła: <https://etnologia.uw.edu.pl/aktualnosci/roslinne-krajobrazy>